

Het kan echt: besparen én kwaliteit buitenruimte verbeteren

Ralph Groenendaal (Afinius) deelt zijn visie op naderend 'ravijnjaar'

In aanloop naar de verwachte financiële tekorten bij gemeenten heeft Ralph Groenendaal, CEO van Afinius (het moederbedrijf van DG Groep), een praktische whitepaper geschreven. Daarin noemt hij zes beleidsterreinen waarop gemeenten relatief eenvoudig efficiënter kunnen gaan werken. Het is geen pleidooi voor ingrijpende stelselwijzigingen of reorganisaties, maar juist voor slim organiseren, beter samenwerken met marktpartijen en gerichte keuzes maken. Zijn uitgangspunt is helder: met minder middelen beter werk leveren én het werk aantrekkelijker maken voor de mensen die het uitvoeren.

Auteur: Karlijn Raats

Groenendaal wijst op de brede media-aandacht voor het 'ravijnjaar' 2026, waarin een forse terugval van de gemeentelijke inkomsten wordt verwacht door een gewijzigd financieringssysteem. Het kabinet stelde dit jaar in de Voorjaarsnota wel herstelmaatregelen in het vooruitzicht, zoals structurele compensatie voor met name het gemeentefonds en jeugdzorg. Maar volgens onder andere RTL Z en platform iBestuur dekken die het verwachte totaaltekort van ruim 3 miljard euro bij lange na niet.

Whitepaper

Groenendaal schreef zijn whitepaper vooral voor afdelingshoofden en gemeenteraden, als reactie op het gemeentelijke doemdenken rond het ravijnjaar. Deze handzame gids biedt niet

Een DG Groep-medewerker inspecteert het openbaar groen.

alleen concrete oplossingen voor urgente, bredere gemeentelijke vragen, maar geeft ook een inkijkje in de praktische mogelijkheden van de dienstverlening door Afinius en zijn bedrijven.

Voor schadeverhaal en beheer en vervanging van openbare verlichting (OVL) past Afinius al compleet uitgewerkte werkprocessen toe. Inmiddels werkt dochterbedrijf DG Groep aan een concreet model voor groenbeheer. Volgens Groenendaal bestaat dat uit een duidelijk meldproces, slim samengestelde contracten, visuele inspecties (van beeldkwaliteit of via apps) en in de toekomst wellicht innovatieve beeldgebaseerde toetsing in combinatie met handhaving. Daarbij is één voorwaarde cruciaal: de beheerdata moeten op orde zijn. 'Pas als data, bestekken, meldingen en regie goed zijn ingericht, kunnen gemeenten echt besparen en tegelijkertijd de kwaliteit van de buitenruimte verbeteren', aldus Groenendaal.

Kansen en risico's

Groenendaal ziet het ravijnjaar als een bedreiging én als een kans om gemeentelijk beleid fundamenteel te vernieuwen, ook op het gebied van duurzaamheid en groen. 'Gemeenten moeten niet stoppen met initiatieven die goed werken maar op papier geld kosten, terwijl ze in werkelijkheid juist iets opleveren', zegt hij. 'Dan wordt het ravijnjaar een bedreiging. Maar als gemeenten marktpartijen slim inzetten om efficiënter of anders te gaan werken, biedt het juist kansen. Het vraagt om nuance en inzicht: gemeenten moeten goed begrijpen wat ze doen en waar de waarde zit.'

Kosten verhalen

Groenendaal noemt Wmo-regres (het verhalen van kosten op aansprakelijke partijen) als een quick win om kosten mee te dekken. 'Het verhalen van schade aan objecten in de openbare ruimte is de afgelopen tien jaar al

goed opgepakt door gemeenten, mede door Afinius-dochter NODR. Dat is bij Wmo-regres nog niet het geval. Veel gemeenten denken dat Wmo-regres niet op hen van toepassing is. Toch heeft 3 tot 5 procent van de Wmo-uitkeringen een aansprakelijkheidsaspect, bijvoorbeeld als het gaat om een rolstoel na een aanrijding, waarbij de verzekeraar van de betrokken partij betaalt. Gemeenten moeten daarom actief nagaan of er een aansprakelijke partij is, ook als de verzekeraar naar de gemeente doorverwijst. Gemeenten kunnen Wmo-regres intern dus beter uitzoeken en doelmatiger organiseren. Volgens Groenendaal voelt men in de openbare ruimte nog schroom om door die doelmatigheidsbril te kijken. 'Terwijl we weten dat het moet gebeuren, want met het succesvol verhalen van kosten kunnen gemeenten hun geleden schade dekken.'

Doelmatiger aanbesteden

Groen was jarenlang het kind van de rekening en men is op dit beleidsterrein behoorlijk *lean* gaan werken. Wat kan er beter? Specifiek bij groen ziet Groenendaal kansen om doelmatiger aan te besteden, vooral door bewuster te kiezen voor de juiste contractvorm. Gemeenten zijn weliswaar goed bekend met zowel beeldbestekken als frequentiebestekken, maar passen deze volgens hem nog te veel standaard toe. 'De juiste contractvorm hangt af van de situatie, de asset en de schaal en complexiteit van het werk. Soms is een eenvoudig raamcontract voldoende (een UAV-contract, in tegenstelling tot een UAV-GC-contract); in andere gevallen past een beeldbestek of prestatiecontract beter. Een beeldbestek is bijvoorbeeld doelmatig als het gewenste resultaat belangrijker is dan de precieze werkwijze. Zoals bij wijkgroen, dat er vooral verzorgd uit moet zien, of bij werk dat lastig in vaste frequenties is te vatten, bijvoorbeeld als de groei van gras of onkruid varieert. Als een gemeente creatief is en dat heel complex maakt met allerlei KPI's, berekent de aannemer alle onzekerheden in de prijs door. Dat zijn heel dure contracten, en de aannemer heeft er belang bij om zo weinig mogelijk te doen. En hij *gaat* ook zo weinig mogelijk doen, waarmee de kwaliteit in het gedrang komt.'

Bij andere contracten, zoals prestatiecontracten, wordt gestuurd op meetbare kwaliteit, terwijl bij functioneel specificeren juist alleen het einddoel wordt benoemd en de invulling aan de markt wordt overgelaten. Ook EMVI-

'Er wordt in de openbare ruimte nog niet genoeg door de doelmatigheidsbril gekeken'

In de zomer van 2024 maakte DG Groep onder leiding van Frank Jan Uittenbogaart de overstap naar Afinius Groep.

aanbestedingen kunnen doelmatiger zijn, omdat ze naast prijs ook kwaliteit, duurzaamheid of innovatie meewegen. Groenendaal: 'Bij de contractvorm hoort een slim ingericht bestek, beeldbestek of programma van eisen, waarin je de uitvoering kunt koppelen aan actuele thema's. Zo kan minder maaien bijdragen aan meer biodiversiteit.' Volgens hem leidt de juiste contractkeuze en -inrichting al vrij snel tot aanzienlijke kostenbesparingen.

Data op orde

Gemeenten moeten goed weten wat ze willen bereiken met het beheer van de buitenruimte. Dat begint bij inzicht in kosten en activiteiten. 'Normkosten, zoals voor het maaien van gras per vierkante meter of voor het snoeien van bomen, helpen om een realistisch budget op te stellen,' zegt Groenendaal. 'Maar om daarop te kunnen sturen, moet je als gemeente je data op orde hebben. Zonder dat inzicht werk je eigenlijk in het duister. Hoewel veel gemeenten al stappen zetten in het verzamelen van data, wordt die informatie in de praktijk nog onvoldoende benut. Er wordt vaak gewerkt op basis van gewoontes: "zo doen we dat nu eenmaal". Dat leidt tot fouten in de uitvoering. Als een aannemer niet weet welk type beplanting er staat of welke maaifrequentie geldt, neemt hij misschien de verkeerde machines mee of doet hij te veel of juist te weinig. Dat leidt tot faalkosten en kwaliteitsverlies.'

Digitalisering vanuit één kernregistratie

Digitalisering biedt kansen om dit te verbeter-

ren, bijvoorbeeld door signalen uit de buitenruimte sneller op te vangen. Groenendaal: 'Apps waarmee inwoners schade of storingen kunnen melden – niet alleen over groen, maar ook over afval of verlichting – versterken de informatiepositie van gemeenten. Meer meldingen leiden tot meer zicht op kwaliteit. Maar vaak is deze digitale informatie nog niet volledig geïntegreerd in de dagelijkse onderhoudsprocessen. Stakeholders werken vaak met hun eigen deeloplossingen, wat leidt tot versnippering en inefficiëntie. Onze kracht is juist dat we alle digitale informatie vanuit één kernregistratie (BOR) beschikbaar stellen aan *alle* betrokkenen in het beheerproces. Dat levert overzicht, efficiëntie en beter inzicht op.'

Totaalaanpak

De totaalaanpak verschilt dus per beleids-terrein. Zo heeft Afinius schadeafhandeling centraal georganiseerd: 40 schadebehandelaars werken voor 230 gemeenten vanuit Amsterdam. Deze schaalgrootte drukt de kosten per dossier, verhoogt de opbrengsten en verbetert de kwaliteit. Bij verlichting hanteert Afinius doelmatige contracten en een geoptimaliseerd storingsproces en worden de werkzaamheden steekproefsgewijs gecontroleerd op 15 punten. Deze werkwijze zorgt volgens Groenendaal gemiddeld voor een halvering van de beheer- en onderhoudskosten

Voor het groen is DG Groep ook bezig zo'n state of the art aanpak te ontwikkelen. Die bestaat onder meer uit een helder meldproces

voor klachten en visuele afwijkingen, efficiënte afhandeling van schade- en letselincidenten, doelmatige contracten, een slim opgezet bestek, beeldkwaliteitsmetingen en ondersteunende handhaving door beeldinspecties. Groenendaal: 'Een goed meldingsproces is cruciaal. Als je dat niet organiseert, weet je niet wat er speelt. Burgers willen groen dat veilig, netjes en leefbaar is. Als je daar niet op stuurt, krijg je klachten, of erger: ongevallen en schade. En dat kost uiteindelijk meer. Ook handhaving en toezicht op werkzaamheden in het groen zijn vaak een knelpunt voor gemeenten. Aannemers reageren op prikkels. Zonder zichtbare handhaving of terugkoppeling wordt er minder werk geleverd, ook als het bestek helder is.'

Regie voeren met minder mensen

Een andere uitdaging is het tekort aan mensen. De reflex is om dan te detacheren. Volgens Groenendaal hoeft de oplossing daarvoor niet altijd in extra fte's te liggen. 'Bepaalde taken kunnen anders of deels extern worden georganiseerd,' zegt hij, wijzend op de dienstverlening van zijn bedrijf. 'Wij willen gemeenten helpen het hele proces op orde te krijgen. Niet alleen adviseren, maar ook meedoen: inspecties uitvoeren, beleidsplannen schrijven, meldingen afhandelen, bestekken opstellen en toezicht houden op aannemers. Door dat helemaal of gedeeltelijk uit te besteden, hoef je niet telkens op zoek naar een schaap met vijf poten. Veel gemeenten inspecteren nu niet, maar als je dat betaalbaar en objectief maakt, wordt het ineens interessant.'

De toekomst

Groenendaal sluit af met een duidelijke ambitie voor het groene beleidsterrein. 'We willen de komende jaren samen met gemeenten normkosten en bestekken ontwikkelen die écht werken. Veel gemeenten zijn al aan het digitaliseren, maar gebruiken hun systemen nog niet optimaal.' Het uiteindelijke doel van DG Groep: 'Een doelmatige, rechtmatige overheid, die weet waar het geld naartoe gaat en beter kan sturen op kwaliteit.'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!